

NAGRODA I KARA JAKO METODA WYCHOWAWCZA

Wychowanie jest procesem niezwykle trudnym, wymagającym od rodziców i wychowawców dużego poświęcenia i zaangażowania. Rozważając problem skuteczności stosowania kar i nagród w tymże procesie, należy podkreślić, że rodzice i wychowawcy, którzy nauczą się właściwie stosować nagrody i kary, mogą sprawić, że ich dzieci i podopieczni będą zachowywać się odpowiednio.

Proces wychowania to nie tylko karanie i nagradzanie, ale również uświadamianie dziecku, że ponosi ono odpowiedzialność za własne zachowanie oraz musi umieć je ocenić i wartościować. Pamiętajmy więc, że wychowanie i związane z tym stosowanie kar i nagród nie jest procesem przypadkowym, lecz zamierzonym, świadomym i zorganizowanym. Warto zatem przyjrzeć się bliżej i zastanowić, czym jest kara i nagroda, jakie funkcje spełnia w wychowaniu oraz jakie zasady obowiązują przy ich stosowaniu.

Żeby nagroda i kara były środkiem wychowawczym, muszą odnieść oczekiwany skutek. O sposobie ukarania dziecka ma decydować stopień przewinienia, okoliczności, w jakich zdarzenie nastąpiło, i wiek dziecka. Ponadto przed zastosowaniem kary należy wziąć pod uwagę charakter dziecka, stopień jego wrażliwości, jak również częstotliwość występowania niewłaściwych zachowań. Dziecko, które ma być ukarane, musi wiedzieć, za co i dlaczego. Kara będzie skuteczna tylko wtedy, gdy dziecko będzie miało odczucie, że zostało ukarane sprawiedliwie i będzie wiedziało, jakiej zmiany w jego zachowaniu dorosły oczekuje. Wymierzając dziecku karę, trzeba pamiętać, że jej skuteczność zależy również od czasu. Kara nie może być odroczone w czasie, lecz powinna być zastosowana zaraz po przewinieniu. Nie można jej też wymierzać pod wpływem gniewu i złości, gdyż emocje są zawsze złym doradcą. Podczas zdenerwowania, a więc będąc w stanie pobudzenia emocjonalnego, widzimy skutek i nie dajemy dziecku szansy na wyjaśnienie i wytłumaczenie się z niewłaściwego zachowania. Kara wymierzona w złości jest najczęściej bardzo surowa i wywołuje u dziecka strach, podczas którego skupia się ono nie na przewinieniu, ale na karze.

Należy unikać stosowania stale tych samych kar, gdyż powszednieją one i przestają mieć dla dziecka znaczenie. Szczególnie szkodliwe jest stosowanie kar agresywnych, nadmiernie surowych. W przypadku dzieci nadpobudliwych i agresywnych stosowanie takich kar powoduje bunt, upór, przekorę, co w konsekwencji prowadzi do zerwania więzi uczuciowych z dorosłym. Natomiast dzieci mniej wrażliwe nie przejmują się stosowanymi karami, bo zdążyły się już do nich przyzwyczaić - wówczas tracą one sens.

Nagroda jest wszystkim tym, co sprawia dziecku przyjemność. Niewątpliwie najcenniejszą nagrodą dla każdego dziecka jest miłość rodziców, która ma bardzo ważny wpływ na prawidłowy rozwój jego psychiki. Nie wyręczajmy się, zatem drogimi prezentami. Raczej starajmy się spędzić z dziećmi jak najwięcej czasu, rozmawiać, bawić się, okazywać miłość, dzięki czemu będą się szybciej uczyły, lepiej rozwijały i odważniej sięgały po nowe doświadczenia. Nagroda w wychowaniu dziecka ma bardzo dużą wartość i należy ją stosować, bowiem wzmacnia pozytywne zachowania i więzi uczuciowe z osobami nagradzającymi, umacnia w dziecku wiarę we własne siły, zachęca do podejmowania coraz trudniejszych zadań, rozbudza pozytywne uczucia – radość, uznanie sukcesu.